

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Miklošičeva 22./II. Del. zbornica. — Pošt. predal: 375. — Tel. št. 35-29/ — Pošt. ček. rač. št. 17.548. — NAROČNINA: Za nečlane 3 din mesečno. LIST IZHAJA V SAKO SOBOTO

LETO III.

LJUBLJANA, SOBOTA 9. DECEMBRA 1939.

ŠTEV. 50.

Boj delavstva z draginjo

Kako bomo živeli

Delavski stan je bil že dosedaj porinjen ob stran. Pri delitvi zemskih dobrin ni dobil svojega pravičnega deleža. Le toliko so mu dali, da njegove moči v službi kapitala niso odpovedale. Samo za najnujnejše v življenju je prejemal, pa še tega mu je večkrat manjkalo. Za izvanredne čase delavca samesa, njegove družine ali cele družbe sploh ni bil nikoli preskrbljen. Živel je v večnem strahu od danes do jutri, da jutri morda najnujnejšega več ne bo imel zase, še manj pa za svojo družino. V krivično urejeni družbi si je v trdem boju v desetletjih pridobil vsaj to skromno malenkost na časnih dobrinah, ki jo je doslej imel. Za redne razmere je to vsaj za silo zadoščalo.

Nastopile pa so izredne razmere doma in v svetu. Izredne razmere so dvignile cene najnujnejšim življenjskim potrebščinam. Proti pričakovanju hitro so rastle in rastejo cene istim tudi pri nas doma. Delavec z dosedanjim plačo zato nenadoma stoji pred najvažnejšim vprašanjem, kako naj živi, kako naj preskrbi tudi svojo družino. Upravičena je njegova zahteva, da se s porastom cen življenjskih potrebščin dvigne tudi njegova plača. Od vseh strani prihajajo tozadevni predlogi, ki zahtevajo nujne rešitve. Upravičenost teh zahtev je tako očitna, da so celo nekateri delodajalci sami od sebe že delno dvignili plačo svojega delavstva. Tako je to napravila Zveza industrijcev tekstilne stroke, so to storila čevlarska podjetja v Zürichu. Rastoči draginji je plače prilagodil za mestne

uslužbenca celjski občinski svet. Imamo še tudi nekaj sličnih zgledov. Žal med te zglede n. pr. ne moremo všteti Trboveljske premogokopne družbe, ki celo na predlog rudarskega odseka Delavske zbornice plač rudarjem noče povečati, ampak se sklicuje v svojem odgovoru na neke formalnosti v svoječasno sklenjeni kolektivni pogodbi. Kjer delavstvo slično temu primeru ni našlo razumevanja pri podjetniku samedem, je nujno prisiljeno, da začne z mezdinimi gibanji. Trenotno je na področju Slovenije že cela kopa mezdin gibanj. Nekatera so bila med tem že tudi z uspehom zaključena. Samo po sebi razumljivo bi morali delavci tudi v drugih obratih slediti s sličnimi akcijami. Če pri delodajalcih tudi poslej ne bo za upravičene zahteve delavstva primerne razumevanja, je splošno mezdno gibanje pri nas neizbežno. Prepričani smo, da bi tako mezdno gibanje za delavstvo ne moglo biti brezuspešno.

Zdi se nam pa, da je v teh časih treba čim bolj izbegavati vsa odložljiva trenja in da je na vsak način treba poiskati potov, da se plače delavstva dvignejo tako, da mu bo omogočeno človeka vredno življenje. Zato je Zveza združenih delavcev zaprosila g. bana, da skliče o tej stvari posebno anketo delodajalcev in delojemalcev. Zato je isto storila tudi naša Delavska zbornica. Delavska zbornica je s točnimi številkami dokazala, da je položaj delavstva pri dosedanjih plačah nevzdržen.

Draginja in zaslužek

Delavska zbornica je ugotovila, da so življenjske razmere našega delavstva take, da se morajo prilagoditi zaslužki čim hitreje vsaki večji spremembi cen življenjskih potrebščin. Prav posebno je potrebno to takrat, kadar naraščajo cene glavnih živil najnižje plačanih, zlasti moke, krompirja in fižola. Kako potrebno je to, se vidi iz računov o preživljanju naših delavskih rodbin, ki jih sestavlja naša Delavska zbornica.

Delavska zbornica računa vzdrževalne stroške za dva tipa delavskih in nameštenskih rodbin.

Prvi tip predstavlja rodbino z 875 din mesečnega (ali 4.35 din urnega) zaslužka; drugi tip predstavlja rodbino z 2100 din mesečnega zaslužka.

Do septembra letošnjega leta so se trošili dohodki zgornjih rodbin nekako takole:

	Rodbina z dohodki 875 din	2.100 din
je izdala za živila mes.	558.—	1.023.—
kurivo	52.50	168.—
razsvetljavo	17.50	42.—
stanovanje	131.25	315.—
obleko	70.—	210.—
obutev	26.25	73.50
ostalo	18.75	268.50

Rodbina z dohodki din 875.— 2.100 din

V odstotkih daje to naslednjo sliko:	875.—	2.100.—
za živila	64	48.7
za kurivo	6	8
za razsvetljavo	2	2
za stanovanje	15	15
za obleko	8	10
za obutev	3	3.5
za ostalo	2	12.8

Ako bi postavko za živila analizirali, bi se videlo še boljše kakšna skrajna

štednja in ekonomija je potrebna, da se more povprečno rodbino s 600 din z živili oskrbovati, ne da bi morala gladovati.

Tu je dosežena skrajna spodnja meja, ki je fiziološko še mogoča. Kritje za druge vrste potrebščin bo smatral vsak za nemogoče nizko. Vendar pa tako velik del naših delavcev živi. Vsaka diskusija o znižanju teh in takih zaslužkov je iz teh razlogov povsem odveč.

Te nizke številke je treba imeti pred očmi, da se more prav presoditi, kaj pomeni za večino delavskih rodbin, če se podraže najpotrebnejša živila v povprečju za 15%, številka, ki smo jo v Ljubljani s 1. decembrom dosegli.

Po indeksnem računu Delavske zbornice so naraščali izdatki za živila napram 1. septembru, kakor sledi:

	stand. 875 din	stand. 2.100 din
1. septembra	100	100
1. oktobra	103.3	101.1
1. novembra	110	108
1. decembra	116.4	114.6

Pri računu za 1. december je vpošteva že podražitev mleka na 2.5 din. Proces dviganja cen gre vsak dan nevzdržno na kvišku. »Slovenec« z dne 30. novembra prinaša tržno poročilo iz Radovljice, po katerem se giblje v Radovljici cena moki 00 do din 4.50. Mi smo računali za sedaj, računajoč s cenami moke v ljubljanski veletrgovini in računajoč s tem, da se prodaja moke v nekaterih večjih trgovinah in zadrugah tudi na drobno še po 3.75 din, še s povprečno ceno 3.90 din. Vendar se to vsak dan spreminja.

Dviganje cen je zajelo tudi oblačilne potrebščine.

Takoj s pričetkom vojne se je podra-

žila italijanska bombaževa preja za 20%.

Sedaj zahtevajo italijanske predilnice, izkoriščajoč svoj monopolni položaj in vsekakor tudi pod pritiskom tudi v Italiji naraščajoče draginje, da se povišajo cene preji za novih 60 do 80%. Ker je v manufakturni trgovini mnogo starih zalog, se podražuje blago zelo neenakomerno. Med tem ko nekateri trgovci še niso povišali svojih cen, so jih povišali drugi za 10, 20 do 50%. Pri tem je važno, da so se povišale baš cene najcenejšega blaga in v prodajalnah, ki delavstvu baš omogočajo, da se oblači često z zneski, kakor smo jih zgoraj ilustrirali in ki se zdijo nemogoči. Za sedanje stanje lahko mirno trdimo, da so se podražile potrebščine za obleko in obutev v povprečju vsaj tako kakor živila, v poedinih primerih pa

neprimerljivo bolj.

V doglednem času pa bo tu povišanje večje, kakor pri živilih.

Iz vseh teh razlogov bi bilo potrebno da bi se povišale vse mezde v povprečje 15%.

Vpričo naraščajoče tendence cen je paziti, da se pri prilagajevanju mezd ne bo zaostajalo za cenami.

To je opasno posebno pri slabše plačanih delavskih kategorijah.

Medtem ko imajo boljše plačane delavske kategorije še možnost, da svoj življenjski standard poslabšajo, a vendar še ne gladujejo in ne zmrzujejo, te možnosti pri širokih slojih nekvalificiranih delavcev in nižje plačanih zasebnih, zlasti trgovinskih nameštencev ni. Tu morajo nastopiti takoj silno težke posledice.

Oblast je sklicala anketo

G. ban dr. Marko Natlačen je sklical anketo predstavnikov delodajalskih in delojemalskih organizacij o vprašanju prilagoditve delavskih in nameštenskih mezd današnjim draginjskim razmeram. Anketa se je vršila dne 5. dec. na banski upravi. Udeležili so se je polnoštevilno predstavniki delodajalcev

delavskih organizacij in Del. zbornice.

Takoj v začetku razprave je referent Delavske zbornice g. Stanko podal izčrpen referat Delavske zbornice o današnjih draginjskih razmerah. Iz tega referata se je videla velika beda delavskih slojev. Po tem poročilu je prebral naslednje predloge Del. zbor.

Delav. zbornica predlaga in prosi

I. Občuten porast draginje, ki je imel za posledico nevzdržno poslabšanje življenjskih pogojev delavcev in nameštencev zamore imeti nedogledne posledice, ako se z odločnimi ukrepi draginja ne ublaži in vzpostavi normalno stanje vsaj pri glavnih življenjskih potrebščinah ter poleg tega omogoči aktivno soočanje delojemalcev v vseh odborih in ustanovah proti draginjskega značaja. V doseg tega cilja naj se:

1) cene najvažnejšim živilom maksimirajo in uradno določajo, z intervencijsko politiko pa poskrbi, da bodo ta živila po maksimirani ceni v zadostnih količinah na razpolago;

2) direkcija za prehrano in »Prizad« naj nastopata na tržiščih kot kupec le, v kolikor dopušča to tržna situacija. Kadar špekulacija cene nedopustno dviga, naj nastopata kot prodajalca;

3. ne samo v mestih ter krajih kjer je sedež srezkega načelstva, marveč tudi pri vseh občinah z razvito industrijo ali obrtjo, naj se ustanove odbori za pobiranje draginje, v katere naj se imenuje predstavnik konsumentov na predlog Delavske zbornice;

4. pri kr. banski upravi naj se ustanovi »Banovinski odbor za pobiranje draginje«, ki naj bo posvetovalen organ banske uprave za iniciativno delo na tem polju, ki se mora vršiti po enotnih smernicah.

Ta odbor, v katerem naj bosta dva zastopnika delavcev in nameštencev, imenovana na predlog Delavske zbornice, naj takoj sestavi podlago indeksa za ugotavljanje draginjskih sprememb. Ta indeks naj služi ves čas izrednih razmer kot podlaga za avtomatično prilagoditev zaslužkov spremenjenim draginjskim razmeram.

II.

Na podlagi ugotovitev, da je indeks cen živil porasel za 14.6% do 17.5%, sklde anketa, da naj delodajalske organizacije pozovejo vse svoje člane, da z veljavnostjo od 1. XII. 1939 za vse svoje delavce in nameštence za čas izrednih draginjskih razmer uvedejo posebne dranjnske doklade in sicer:

1. za mesec december v višini 20% brutto izplačilnih zneskov za zaslužke do Din 1.000.—, 15% za zaslužke do Din 2.000.— in 10% za zaslužke nad Din 2.000.— v to doklado se vštejejo vsi tekom novembra odobreni poviški plač na račun draginje;

2. ako se draginja tekom decembra odonosno tekom naslednjih mesecev glasom indeksa ub 1 4 spremenila navzgor ali navzdol za 2 ali več % se temu odgovarja joče v prihodnjem mesecu zviša ali zniža draginska doklada, vendar plače z doklado vred v nobenem primeru ne smejo pasti pod nivo plač z dne 1. XI. 1939.

III.

Gospoda bana dravske banovine naprosamo:

1. da blagovoli na podlagi čl. 2 toč. 1 in čl. 3. uredbe o določanju minimalnih mezd zvišati sedaj v dravski banovini minimalne mezde za 20% t. j. povprečno za Din 0.50 na uro;

2. da se blagovoli poslužiti odredb čl. 2. tč. 2 iste uredbe in predpisati minimalne mezde za:

a) zasebne nameštence in trg. pomočnike,

b) one skupine kvalificiranega delavstva, za katero bi to zahtevale zainteresirane delojemalske odnosno delodajalske organizacije;

3. da blagovoli predložiti g. ministru socialne politike z ozirom na znatno spremembo gospodarskih razmer predpis nove osnovne mezde na podlagi čl. 1. tč. 3 uredbe o določanju minimalnih mezd in sicer na Din 3.— na uro.

IV.

Anketa naproša kraljevsko vlado, da blagovoli upoštevati izredno težak položaj aktivnih in upokojenih državnih, banovinskih in javnih nameštencev, kakor tudi delavcev državnih podjetij, ki jih je draginja prav občutno prizadela in odobrili odgovarjajoče zvišanje njih prejemkov in pokojnin.

Zaključki ankete

Po referatu in predlogih DZ so se delodajalci umaknili na kratek posvet, nakar se je razprava nadaljevala. Po daljši debati se je razprava zaključila in je bilo izdelano poročilo o uspehih ankete. Poročilo se glasi:

Anketa je soglasna, da naj oblast in ostala pristojna mesta, zlasti Direkcija za prehrano in Prizad, pokrenejo čim učinkovitejše ukrepe, da se zajezi sedanji draginjski val, pri čemer se zla-

(Nadaljev. na 2. str.!))

(Nadaljev. 1. str.!)

sti ugotavlja, da se je najboljše podražilo baš ono blago, katerega imamo v naši državi v izobilju.

Anketa smatra, da naj se ne samo v onih mestih ter krajih, kjer je sedež okrajnega glavarstva, marveč tudi pri vseh občinah z razvito industrijo ali obrtjo ustanove odbori za pobiranje draginje v smislu obstoječe uredbe. Prav tako naj se ustanovi banovinski odbor za pobiranje draginje, ki naj ne bo le posvetovalni organ banske uprave, temveč naj razvija čim inicijativnejše delovanje na tem polju.

Predsednik potrošnikov v ta odbor naj se imenuje iz delavskih oziroma iz nameščenskih vrst.

Zbornica za TOI bo priporočila vsem svojim pripadnikom, da v okviru stvarnih možnosti in upoštevajoč produkcijske razmere v posameznih podjetjih prilagodijo zaslužke svojih nameščenecv in delavcev draginjskim razmeram, kolikor tega še niso storili.

Na delo naprej — za pravice delavstva

To jekratko poročilo o današnji anketi, ki je bila sklicana na inicijativo ZZD in Delavske zbornice. Ugodni sadovi te akcije so se že pred anketo pokazali, kajti čim so delodajalci zvedeli, da se pripravljajo večja akcija za prilagoditev mezd draginji so sami deloma zvišali svojim delavcem prejemke. Tako se je zgodilo v tekstilni stroki, deloma tudi v leseni stroki in še nekaterih drugih podjetjih.

Grajati moramo ob tej priliki zadržanje takozvanih »svobodnih« delavskih organizacij. Da bi se dosegla čim večja enotnost na anketi je Delavska zbornica za soboto 2. t. m. sklicala predrazgovor delavskih organizacij. Razen Narodne strok. zveze in Zveze združenih delavcev se ni predrazgovora

Anketa je obenem razpravljala o po- višanju minimalnih mezd ter je osvojila soglasno mnenje, da naj se sedaj veljavna minimalna mezda poviša za 0,50 din, primerno upoštevajoč sedanje izjeme iz čl. 3 veljavne odredbe.

Anketa tudi soglaša z mnenjem, da naj se osnovna minimalna mezda z veljavnostjo za vso državo določi na 3.— din.

Anketa se je tudi sporazumela v tem, da naj se po zaslišanju pristojnih organizacij določijo minimalne mezde tudi za zasebne nameščence in trgovske pomočnike.

Končno je anketa ponovila soglasni apel na kr. vlado, da blagovoli upoštevati izredno težak položaj aktivnih in upokojenih državnih, banovinskih in javnih nameščenecv kakor tudi delavcev državnih podjetij, ki jih je draginja prav občutno prizadela in odobrili odgovarjajoče zvišanje njih prejemkov in pokojnin.

uudeležila nobena druga organizacija. Predsednik Delavske zbornice je na tej predkonferenci izjavil, da bodo za vse eventualne neuspehe in ako bi se anketa sploh ne vršila, odgovorne organizacije, ki se predrazgovorov niso hotele udeležiti. V kolikor je anketa uspela je to uspeh ZZD in Delavske zbornice, ki bo tudi nadalje delala na to, da se delavstvu v sedanjih težkih časih da tisto, kar mu pripada.

Nekaj je anketa dosegla. Najvažnejšega vprašanja; kako bomo živeli, popolnoma zase ti ni mogla. Na vrsti tega vprašanja bomo zato naprej vztrajno brez prestanka delali, dokler ga ne rešimo tako, kakor to zahteva naš program in pravice delavstva.

Praksa dokazuje idejno ločitev

Naši nasprotniki sicer vedno poudarjajo neprestano, da je borba za ideje brezsmiselna in nekoristna. Po njihovem govorenju je treba življenje zajeti samo na praktično, na površju. Treba je trenutno dogajanje zgrabiti z obema rokama in ga pregniti tako, kakor to zahteva želodec in žep.

BESEDE IN DEJANJA

Tako govorijo. Človek bi mislil, da jim res ni za nič drugega kakor samo za praktična vprašanja. Dejanja pa govorijo nasprotno. Pri vseh reševanjih praktičnih vprašanj zmeraj delajo tako, da do konca pokažejo svojo idejno opredelitev in svojo nestrpnost. Zlasti to izpričujejo, kadar se gre za svetovno nazorno stališče. Do skrajnosti nestrpni v svojem materijalističnem nazoru preganjajo ob vsaki priliki vse, kar ne trobi v njihov rog. Pri reševanju praktičnih vprašanj se družijo z vsemi, ki so z njimi enako materijalistično usmerjeni.

Spominjamo se polpreteklega časa, ko so nasprotniki z neverjetno drznostjo preganjali naše ljudi. Takrat za naše ljudi nobene šikane niso bile zadostne, nobena kazen, če tudi še tako krivična, zadosti velika. Čudili smo se tej brezprimerni zagrizenosti in besnemu preganjanju naših ljudi, toda vedeli smo, da to počenja nasprotnik in smo zato njegovo početje vsaj delno razumeli. Ljudje krščanskega svetovnega nazora v njihovih očeh niso našli milosti.

NASPROTNIKI POVZROČILI LOČITEV DUHOV

Takega postopanja nasprotnikov ni povzročilo nobeno trenutno praktično vprašanje ampak ločitev duhov po svetovnem nazoru. Čeprav nasprotniki še tako kričavo vodijo borbo zoper povdaranje idej, vidimo, da so koncem koncev v vsem dogajanju le iste odločilne. Tako se je v taboru nasprotnikov znašla tudi Jugoslovanska strokovna zveza.

Teoretično se JSZ še vedno priznava krščanskemu svetovnemu nazoru, praktično se je oddaljila vsemu ti-

stemu zdravemu življenju, ki ga pri nas vodi katoliški duh. Praktično rada dela z nasprotniki, se z njimi družijo, goji z njimi prijateljske odnose in jih po svojih najboljših močeh tudi dejansko podpira. Praktično je proti slovenski katoliški skupnosti, je proti dosledni borbi zoper marksizem in njegovo brezboštvo, je za prikrito pa tudi že za odprto borbo proti katoliškim organizacijam. Praktično se njeno članstvo v mnogih primerih obnaša tako, kakor se obnašajo najhujši nasprotniki krščanskega svetovnega nazora. Vse, kar je v Slovenskem narodu samoniklega in zdravega, proglašajo za zgrešeno. Vse, kar se dogaja v nasprotnih vrstah, prikazujejo v svetli luči. Zadnji »Gorenjec« izpod peresa g. dekana Škrbca prinaša v tem oziru značilen članek »Kdo Vam je bližji«. Na konkretnih primerih članek prikazuje, kako JSZ podpira vse, kar ni naše. Marksisti izvajajo teror in vržejo delavce na cesto. JSZ so kljub temu bližji marksisti, kakor ljudje iz katoliške skupnosti. V kranjskem okraju živijo iz znane šenčurske afere poznani krivoprišežniki in marksistični priganjači. Eden je bil 1932 istočasno konfident žandarmrije in je lažljivo ovajal kranjsko duhovščino. JSZ-arji kljub temu ljubijo sodelovanje z njimi bolj kakor z našimi skupinami. Za časa znane stavke v Kranju, ki je tolikim delavcem prinesla samo gorje, so nasprotniki iz marksističnega tabora dvignili kopo laži zoper duhovnike in celo zoper škofa samega. Nikoli nismo čitali, da bi bili krščanski socialisti te laži obsodili. Doživeli pa smo, da so jih v njihovem početju celo posnemali. Čeprav kranjska skupina JSZ po zlomljeni stavki ni hotela več z marksisti, jo je centrala že znala zopet pregovoriti, da je to svoje zdravo mišljenje spremenila. Po shodih JSZ se ni udarjalo po marksistih ampak edino in dosledno le po ZZD. V Kranjskem občinskem odboru zastopnika JSZ v soglasju z nasprotniki celo preskrbo kranjskega delavstva z modernim sanatorijem odklanjata. To akcijo bi moral izpeljati župni urad, toda proti temu so napravili nasprotniki

Zmeda - mesto prosvete

Delavska zbornica je socialna institucija, katera mora služiti koristim vsega delavstva. Jasno je, da morajo potem tudi posamezni odseki, tudi prosvetni odsek, temu namenu služiti. Prosvetni odsek Delavske zbornice je zato tukaj, da delavstvo izobražuje, ne pa zato, da ga v eno ali drugo strujo zavaža. Povedali smo tudi, da je Delavska zbornica pod prejšnjo upravo z vsemi svojimi odseki služila 20 let samo marksistični propagandi, mesto da bi služila in delala za koristi delavstva. Temu so služila tudi njena skioptična predavanja.

Pred sabo imamo tako eno izmed skioptičnih predavanj z naslovom: »Nova industrijska revolucija« (Taylorizem in Fordizem). Torej revolucija, revolucija že v naslovu! A tudi v tekstu predavanja je cela revolucija, kopica nasprotstev. Nekje govori predavanje za Taylorizem (ameriško stahanovstvo) drugje zopet proti. Tako, da človek ob koncu sploh ne ve, ali naj moderne priganjaške sisteme hvali, ali naj jih graja. V začetku teksta n. pr. stoji: »Delavstvo seveda nasprotuje takim metodam (priganjaškim), ker ve, da mu ne prinese nič dobrega. Zato tudi evropski podjetniki tožijo, da se godi ameriškim boljše, ker jih ne ovira socializem.« Socializem je torej v smislu tega predavanja Delavske zbornice tisti, ki povzroča, da se ameriškim podjetnikom godi boljše, kakor evropskim, kajti evropske podjetnike »socializem« ovira pri izžemanju delavcev. Jasen je namen tega stavka: prikazati socializem kot edino odrešilno idejo kot edino možnost, da se delavstvo reši izmозgavanja. V naslednjem delu predavanje skuša Taylorizem prikazati kot škodljiv za delavstvo. Človek pa ne ve, pri čem je, ko nadalje bere, da je bil Lenin, rdeči revolucionar, za to, da se priganjaški sistem Taylorizma uvede tudi v Sovjetski Rusiji.

V začetku smo slišali, da je taylorizem za delavstvo škodljiv, da se imamo socializmu zahvaliti, da se priganjaški sistem ni pri nas razvil tako, kot se je v Ameriki, sedaj pa beremo, da je bil tudi Lenin za to, da se taylorizem uvede v sovjetski Rusiji. Preprost delavec si sploh ne more

ustvariti pravo sliko, kako je prav, ali naj graja ameriške podjetnike, ki so taylorizem uvedli, ali naj graja socializem, ki preprečuje uvedbo tega sistema pri nas, kljub temu, da ga je sam Lenin hotel uvesti v Sovjetski Rusiji.

Proti koncu že zopet beremo stavek: »Ameriško delavstvo še danes ni v našem smislu socialistično«, zato menda nima tistih pravic, ki jih uživa naš delavec, seveda »po zaslugi socializma«. Spet nadalje beremo »procvit Evrope bo še usoden za socialno življenje Amerike. Doživeli bomo še, da bo pristopilo ameriško delavstvo k evropskemu proletariatu«, seveda v socialističnem smislu.

Premišljeno in preračunano so s takimi stvarmi marksisti zastupili naše delavstvo 20 let in delali zmedo v njegovem pojmovanju življenja. Zmeda, to je sploh najboljše, kar ima marksizem za svojo propagando in tako nam tudi takole nedolžno predavanje o »novi industrijski revoluciji« priča, kako je tudi slovenski marksizem preko Delavske zbornice gojil med našim delavstvom zmedo, mesto prosvete. Delavska zbornica naredi prav, če pregleda vse tekste k raznim skioptičnim predavanjem in mesto zmede naredi v svojem prosvetnem odseku red.

ORS je šel „po gobe“

Marksisti v Jugoslaviji niso bili nikoli enotni. Zaradi tega so se stalno zedinjevali, pa zopet cepili na razne frakcije, ki so se medsebojno včasih ostreje, včasih bolj milo napadale.

V strokovnem gibanju so obstojale: stara srbska frakcija, na hrvaškem stara frakcija iz budimpeštanske šole, v Sloveniji pa stara frakcija iz dunajske šole, ki je bila pomešana še z ostanki bolj anarhistične nastrojene frakcije iz predvojnega Trsta. Vse te frakcije so komunisti stalno skušali zedinjevati, a jim je to le deloma uspelo.

Najbolj razcepljeni so bili marksisti na Hrvaškem. Tam je obstojal desničarski »Opči radnički savez, ORS čigar vodja je bil Viljem Haramina, ki je skušal svoje organizacije razširiti tudi na Slovenijo.

Tudi levo krilo marksističnega strokovnega gibanja je imelo svojo glavno oporo na Hrvaškem in je tam obstajalo do leta 1929 takozvana Zveza neodvisnih sindikatov, ki so dejansko pripadli moskovski profinterni. Centrum marksističnega gibanja, ki je zlasti v Sloveniji pobral tudi vse levičarske elemente, pa tvori takozvani URS.

URS in ORS sta se medsebojno stalno pobijala. Sedaj se je zvedelo, da je Viljem Haramina nadalje delovanje ORS-a, kakor sam pravi, radi nastalih notranjih političnih razmer, ustavil.

Eno krilo rdečkarjev je torej že šlo »po gobe«. Tudi v samem URS-u izgleda, da bo čas napravil svoje in bodo njegove vrste razpadle. Iz raznovrstnih trenj je namreč razvidno, da so se naši marksisti dunajske šole začeli otepati levičarjev, za katere pomeni angleško-francosko-turški pakt likvidacijo njihovih upov za vedno. Tako bodo naši slavni »social-patrioti« dunajske šole kmalu ostali sami kot veja brez korenine, ki se bo zaradi tega kmalu posušila.

Delavske knjižice

leta in leta vrše zidarska dela.

V zadevi vpisovanja podatkov polkvalificiranih in priučeni delavcev, ki nimajo položenih pomočniških izpitov v nove poslovne knjižice, je osrednja uprava za posredovanje dela na intervencijo podpisane zbornice pod št. 70-4351-1939 izdala sledečo rešitev:

»Stalna posvetovalna komisija za poslovne knjižice je izdala odlok sledeče vsebine:

1. Da so rubrike 8 in 9 na četrti strani poslovnih knjižic namenjene le za vpisovanje kvalifikacije v smislu določb obrtnega zakona, ki dajejo podlago za samostojno izvrševanje obrta.

2. Za vse one osebe pa, ki ne posedujejo niti vajeniške niti pomočniške kvalifikacije v smislu določb obrtnega zakona, se ima vpisati značaj njihove stalne ali pretežne zaposlitve na drugi strani poslovne knjižice v rubriko »glavno zanimanje (poklic)«.

Opozarjamo vse prizadete delavce, da zahtevajo, sklicujoč se na gornji odlok, vpis vrste njihove zaposlitve na drugi strani poslovne knjižice.

pritožbo in sta jo podpisala seveda tudi zastopnik krajev. Jugoslovanske strokovne zveze.

PO CELI SLOVENIJI

Tako delajo v Kranju, tako delajo tudi drugod. Kjer le morejo, rovarijo proti vsemu, kar je v katoliškem taboru. Združujejo se z nasprotniki in z njihovo pomočjo rušijo našo strnjeno ter slabijo našo moč. Desetine in desetine takih slučajev živo dokazuje, da je JSZ praktično tam, kjer so vsi naši nasprotniki in da je tudi resnično duhovno razpoloženje vodilnih ljudi v vrstah JSZ isto, kakor je razpoloženje nasprotnikov. Kakor naš od nasprotnikov torej loči v prvi vrsti svetovno nazorno stališče in idejna opredelitev, tako naš loči tudi od pokreta JSZ in od njenih vodilnih funkcionarjev. Praksa dokazuje, da je JSZ tudi idejno v taboru krščanstvu nasprotnih sil.

Delavska zbornica je svoječasno pokrenila akcijo, da se »uredba z zakonsko močjo o legitimacijah delavcev in nameščenecv« dopolni še z določbami glede vpisovanja kvalifikacije priučeni delavcev in onih delavcev, ki stalno vrše dela profesionistov, a niso iz kakršnega koli razloga položili pomočniški izpit.

Za delavca je namreč izredno važno, da je v poslovno knjižico vpisana njegova strokovna usposobljenost, ker je s tem povečana možnost boljše zaposlitve ter olajšano iskanje službe.

Število priučeni delavcev je izredno veliko v industriji (jeklarne, žičarne, tekstilne tovarne, usnjarske tovarne, tovarne kovinskih izdelkov itd.) in bi bili vsi ti delavci prizadeti, ako bi bilo vpisano v knjižico, da so navadni pomožni delavci, dejansko pa so tkalci, navijalci, snovalci, predilci, čistilci, kar topilci, valjalci, motalci, varilci, žičarji itd.

Veliko je tudi število delavcev, ki stalno vrše profesionistovska dela, a nimajo učnih spričeval. Teh delavcev je zlasti dosti v stavbnih stroki, med zidarji, ki že

Naša borba - naša rast

Zg. Šiška

Svoj prvi redni sestanek je imela naša podružnica prejšnjo nedeljo. Sestanek je bil sijajno obiskan. Vodil ga je tov. Golob Stane, centralo je za zastopal urednik »Slov. delavca« g. Križman.

Izvajanja zastopnika centrale so se navzočih globoko dojmila, tako, da je celo navzoči član neke nasprotne organizacije, pod silo dokazov popolnoma onemel.

Ugotovili smo tudi, da so se naše vrste od ustanovnega občnega zbora do danes podvojile, kar dokazuje, da končno le delavstvo spoznava, v kateri organizaciji bo našlo rešitev.

Na sestanku je bilo predlaganih tudi več predlogov, tičočih se delavnih razmer v našem kraju.

Na izvajanja g. Križmana se podrobno še povrnemo.

ZZD Trbovlje

Koledarčki ZZD so dospeli. Opozarjamo člane, da si jih čimprej zagotovijo pri tajniku tov. Dolar Jožetu, vsebina je prav zanimiva — potrebna vsakemu delavcu, ker v kratkih in točnih obrisih vsebuje vse pravice delavca. Za posrečeno ureditev koledarčka čestitamo! V inseratnem delu se je izvršila neprijetna pomota in jo s tem želimo popraviti: glasiti bi se moralo: »priporoča se gostilna stavbinske zadruge v društvenem domu« in ne »pristopajte k stavbinski zadrugi...«; to tovarišem v pojasnilo.

Vuhred

Sporočamo, da je bil članski sestanek dne 26. nov. ob 1/2 9. uri v gostilni Zgerm. Člani so se v obilnem številu udeležili. Zaradi obvestila, ki ga nam je poslal tovariš Martinšek Franjo, da ne more prisostvovati sestanku, je mesto njega vodil sestanek tov. Hiti Anton, predsednik naše podružnice, kateri je podčrtal naše delo, uspeh in naše bodoče naloge. Veliko je še delavcev, ki bi pristopili v našo ZZD, ko se ne bi bali podjetnikov, ki jih trdo drže v pesteh.

Zato pozivamo vse tovariše, da stopijo v vrste tov. delavcev, ki žele delati in vredno živeti, da se skupno potegujemo za naš kruh in za našo svobodo. Opozarjamo tudi delodajalce, da se pravočasno spominijo uboega delavstva, ko pride čas, da bodo tudi oni pripoznali delavce sebi enake, ker mislijo, da smo mi malo vredni in da nič ne delamo za blagor naroda. Mi hočemo in tudi delamo za to, da pride zakon v veljavo.

Škale pri Velenju

V nedeljo, dne 26. novembra, se je vršil po jutranjem sv. opravilu v Društvenem domu izredno dobro obiskan sestanek ZZD. Ustanovil se je odsek za Škale ter izvolil poseben odbor, ki bo vodil glavni del velenjske podružnice ter bo središče velenjske organizacije, ker obsega danes največ članov in kjer so ravno potom organizacije mnogi brezposelni delavci prišli do službe. Tovariš Vekoslav Zajc iz Velenja nam je kot delegat Delavske zbornice v lepih in jedrnatih besedah obrazložil o ustanovitvi rudarskega odseka dne 12. novembra, nato o skupščini Delavske zbornice, ki se je vršila dne 19. novembra v Ljubljani ter o konferenci dne 20. novembra istotam, glasom sklepa rudarskega odseka z dne 12. novembra 1939, da se pozovejo vse strokovne organizacije na osebni razgovor glede porasta draginje, da se zvišajo plače v vseh revirjih v trboveljskih in državnih rudnikih na podlagi rastoče draginje in da se avtomatično regulira kakor bo draginja rastla ali padala. Zelo lepo in zanimivo je bilo poročilo o delovanju Zbornice in bodoči proračun. Zelo smo hvaležni tov. Zajcu za prekrasna izvajanja. Želimo od njega še več takih predavanj, saj jih nismo prej nikdar slišali.

Celje - Splošna

Pri polnoštevilni udeležbi članov in članic smo imeli predpreteklo nedeljo izredni občni zbor ZZD v Celju. V svojem govoru je tov. predsednik objasnjal bodoče delo novega odbora, ki ga čaka težka naloga, da združi vse delavce v močno organizacijo ZZD. Obljubil je, da kolikor bo v njegovi moči podpreti vsako željo članom, tako da bo ugodeno vsem, da pridejo do svojih zahtev.

Po končanem svojem govoru je predal besedo tov. Rozmanu Petru, ki je v svojem učinkovitem govoru navdušil vse navzoče člane in ostale udeležence. Poslušali so ga s pozornostjo ter zasledovali pomen od sklenitvah kolektivnih pogodb, od katerih jim je pojasnil njih pomen in kako so se že uspešno drugod uveljavile. Predvsem je poudarjal, da kolektivne pogodbe

lahko sklepajo samo organizacije, ki imajo člane, kateri se zavedajo, da je treba organizacijo podpreti s tem, da redno plačujejo članarino in jo razširjajo med svoje sodelavce. Poročal je, kakšne borbe je imel pri sklenitvah pogodb, katere je vedno uspešno rešil za delavce, akoravno so bile pri tem težave in ovire. Poudarjal pa je, da tudi v Celju upa, da bo uspešno dosegel sporazum in sklenitev kolektivne pogodbe.

Na koncu svojega govora je dal članstvu pobudo do uspeha, ki si ga vsi želijo. Vsi navzoči so mu po končanem govoru z navdušenjem ploskali. Po kratki debati so sledile volitve novega odbora, ki je sledeči: Predsednik: Žagar Janko; podpredsednik: Božič Dragotin; tajnik: Železnikar Marjan; blagajnik: Frece Viktor; odbornika: Glavač Martin, Vanovšek Martin; preglednika: Melhar Franc, Križnik Ivan.

Sledile so raznotere obravnave glede

Tržič odgovarja

»Delavska pravica« je v svoji zadnji številki prinesla pod naslovom »Razmere v Tržiču« name oseben napad, na katerega se čutim dolžnega odgovoriti. Dopis vsebuje vse polno očitanj, natolcevanj in laži. Na vsako posamezno trditev hočem dati primerno pojasnilo.

Prvi odstavek pravi, da se je neko usnjarsko podjetje v Tržiču odločilo za povišanje urne mezde pod pogojem, da se vse delavstvo organizira v Zvezi združenih delavcev. Da, to je res. Oziramo se za 15 let nazaj! To usnjarsko podjetje je zadruga »Runo«. To podjetje se je ustanovilo v smislu krščansko-socialnih načel z namenom, delavstvu ustanoviti lastno podjetje, ker je ravno v tistem času pričela usnjarska stroka v Tržiču rapidno propadati in je grozila brezposelnost usnjarskemu delavstvu, zlasti starejšim ljudem.

Kar smo pričakovali, to se je tudi zgodilo. Stiri manjša usnjarska podjetja so ustavila svoje obrate tekom enega leta, tovarna Karel B. Mali pa drugo leto obstoja naše zadruge. Čutili smo odgovornost za odpuščeno delavstvo, zlasti pa za starejše ljudi, da jih čimprej spravimo k delu. V letu 1926 in 1927 je bilo sprejeto v zadrugo 15 do 20 ljudi, ki so bili 60 do 70 let stari. Kljub starosti in utrujenosti so dobili isto plačo, kakor so jo imeli pri prejšnjih gospodarjih. Načelstvo se je držalo principa, da naj ne bo nihče prikrajšan. Bile so velike finančne težave, vsled česar tudi člani načelstva, ki so bili zaposleni v zadrugi, niso imeli večjih plač, ka-

kolektivne pogodbe za uslužbenca mestne elektrarne.

Po končanem izrednem občnem zboru, ki se je končal ob 20, je predsednik pozval novi odbor na posvetovanje glede sklicanja prihodnje seje, katere se je vršila v soboto 25. nov. ob 6. uri v prostorni društveni sobi v Delavski zbornici.

Viničarji

Člane Posmrtnskega sklada obveščamo, da je umrla družin. članica tov. Rozman Martina od Sv. Miklavža pri Ormožu, tovarišica Praprotnik Marija, v starosti 89 let. Svojem se je izplačalo 1000 din posmrtninske podpore, radi česar bomo morali razpisati novo zbirko prispevkov za Posmrtni sklad in sicer sedaj za 105 kot sedanji smrtni slučaj in zraven za 106 slučaj za naprej; torej ne izredno. — Pozivamo člane na čimprejšnje plačilo, kakor tudi vse zamudnike članarino organizaciji, da isto čimprej poravnajo.

kor ostalo delavstvo. V krizi se plače niso reducirale, čeprav so to napravile vse druge usnjarske tovarne, kar je znatno oviralo konkurenčno zmožnost v trgovskem pogledu. Dokaz temu so bilančne številke. Ker pa se je zadruga ustanovila na podlagi krščansko-socialne ideje, torej se je razvila iz delavskega pokreta, zato smo merodajni smatrali, da smo dolžni tudi za naprej pokret katoliškega delavstva vsestranko podpirati. Vsled tega se je izposloval pristaneč večina članov zadruge, ki so bili zaposleni v zadrugi, da se vsi organiziramo v Jugoslovanski strokovni zvezi in da se prispevki odtegujejo kar v pisarni. Pripominjam, da je bilo dosti takih članov, ki niso prišli iz idealizma v zadrugo, ampak iz golega egoizma, vsled česar so se tudi kmalu pričeli braniti podpirati kakršenkoli katoliški ali delavski pokret. Zato smo odgovorni smatrali, da imamo vso pravico take koristolovce prisiliti, da podpirajo krščansko-socialni pokret, za katerega nosilko smo smatrali JSZ. Istega mišljenja je še danes načelstvo zadruge in zato hoče, da so delavci člani zadruge organizirani v Zvezi združenih delavcev, ker ljudje okrog JSZ so danes tako ozkosrčni, malenkostni in kratkovidni, da ne stremijo več za tem, da bi idejo »krščanskega socializma« ali bolje katolicizem prinesli na vsa področja človekovega zasebnega in javnega življenja, ampak so se omejili le še na strokovničarstvo, katero imajo samo za planke, izza katerih razlagajo svojo misel in za katerimi se bratijo z marksisti vseh kalibrov.

Dupliško delavstvo v boju

JSZ sta obljubila, da se to ne bo več zgodilo in da za kruh sodelujemo skupno.

Delavstvo je sklenilo, da se ustanovi krajevni medstrokovni odbor, ki je sestavljen takole:

ZZD predsednik: Skubic Franc; tajnik: Malnar Jože.

JSZ predsednik: Marolt Franc; tajnik: Borc Ivan.

ZLDJ predsednik: Zabavnik Ivan; tajnik: Dobaj Tomaž.

Vse tri organizacije povabijo pri sejah svoje zastopnike od centrale, kadar bo

Beleške

OBSOJENA BROŠURA PROTI KOMUNIZMU

V »Delavski pravici« št. 49 je izšel v mastnem tisku članek »Boj proti komunizmu«. Članek je napisal Musek K. Vitko. V tem članku se »Delavska pravica« zale-tava v brošuro zoper komunizem, ki je bila izdana pod geslom: »Ali križ, ali srp in kladivo«.

Mislimo, da je odveč, da bi v teh časih poudarjali, kako nujno nam je potrebno čim širše organizirane propagande za borbo proti komunizmu. Mislimo, da smo v tem oziru doslej vsi katoliški Slovenci veliko premalo storili. Glas Cerkve in njene opomine smo premalo resno vzeli. Če se je v poslednjih časih vendar začelo z intenzivnejšim delom v tem oziru, je to treba le pozdravljati. »Delavska pravica« pa je protikomunistično brošuro obsodila.

Ni treba k tej obsodbi staviti nikake pripombe. Kje drugje bi nas slično pisanje presenetilo, v tem listu nas ne more več. Verjetno je, da bi mogel gospod Musek, pisec tega članka, o tej brošuri in o snovanju takšne protimarksistične borbe dati še bolj jasno izjavo, če bi govoril odkrito iz srca. Ta gospod akademik je nedavno tega n. pr. izjavil ob volitvah na univerzi to-le: »Snovanje kakršnekoli marksistične liste bi bil zločin nad slovensko medicino, za katerega se bodo morali taki ljudje zagovarjati pred vsem slovenskim narodom.« Slično bi mogel zapisati: Izdajanje kakršnihkoli marksističnih brošur je zločin nad slovenskim delavstvom, za katerega se bodo morali taki ljudje zagovarjati pred vsem slovenskim narodom.

Mi se ne čudimo niti pisanju »Pravice« niti ne Musekovi izjavi. Čudimo se le, da ob takem pisanju in ob takih izjavah nekateri še vedno ne vedo, kako naj se do pokretov, ki vsemu temu blizu stoje, držijo.

To ni več univerzalnost, ampak polovičarstvo, katerega zavedno katol. slovenski človek ne more in tudi ne sme podpirati. Dr. Janez Evangelist Krek je bil svojemu ljudstvu vse: duhovnik, politik, gospodar, sociolog itd. JSZ pa pravi, da je samo strokovna, kar je tako enostransko, da v to trditev človek verjeti ne more, ker vemo, da to tudi ni res.

Danes ima legitimacijo združevati slovensko katoliško delavstvo le ZZD, katere je članjena v narodno občestvo, katere-mu stoji na čelu naš preizkušeni voditelj dr. Anton Korošec, ki zasluži in mora imeti vso podporo v slovenskem delavnem ljudstvu. Zato smo dolžni z vsemi močmi podpirati ZZD ne oziraje se na nikogar. To je odgovor na en očetek, na druge očitke pa odgovori še sledijo.

potrebno za skupni nastop delavstva.

Naše zahteve so:

1. Da se orožne vaje izplačajo po zakonu.
2. Dopustniki naj se sprejmejo nazaj v delo.
3. Potnine naj se v redu po kolektivni pogodbi izplačujejo.
4. Da se plače dvignejo za 25% in vse urne mezde na 3 din na uro.
5. Bolniška blagajna naj uredi, da ima podjetje delavstvo pravilno zavarovano po zaslužku.

Viničarjem za zgled

Dne 27. nov. t. l. so se vršila pogajanja med viničarji in vinogradnico go. Ano De Senibus iz Trsta ter se je sklenila nova službena pogodba na podlagi nove uredbe viničarskega reda. Viničarji so zahtevali, naj se teh pogajanj udeleži tudi zastopnik viničarske organizacije, na kar je gospa pristala ter se je strokovni tajnik tovariš Košnik teh pogajanj tudi udeležil in so v vsakem oziru prav dobro izpadla. Viničarji omenjene vinogradnice so imeli dosedaj dnevno denarno plačo po 7 din na delovno osebo, le težka dela so imeli plačana po 8 din na dan, odnosno v letošnjem letu že po 10 din. Naturalne prejemke so imeli precej ugodne in večje kot jih predpisuje uredba viničarskega reda. Pijačo pri vsakem letnem delu ter tudi ob praznikih, denar za nakup drv, tropine, motike in seveda tudi nagrado.

Vsled akcije, ki so jo podvzeli vinogradniki našega okraja, da bodo enotno nastopili pri pogodbah ter viničarjem vrčunali vse odvišne naturalne prejemke in še zraven pijačo ter podaljšali delovni čas po predpisu v uredbi viničarskega reda, je tudi go. De Senibus hotela pokazati lojalnost z vinogradniki ter delati pogodbe brez srca samo po suhem paragrafu, kakor so jo poučili neodgovorni ljudje iz vi-

nogradniških krogov. Toda razum in srce ter odločen nastop viničarjev in zastopnika organizacije je pripomogel, da se je nova službena pogodba sklenila tako, da so viničarji obdržali vse dosedanje naturalne prejemke, zvišala nagrada ter določila meza po uredbi viničarskega reda ter se obdržal dosedanji 8 urni delavnik v poletnem času, kot je bil dosedaj v navadi in katerega so si pred leti viničarji potom svoje organizacije priborili. Gospa De Senibus je pri pogajanjih pokazala vso svojo socialnost do svojih viničarjev, vsled česar so viničarji zadovoljni. Zopet ponovni dokaz, da povsod tam, kjer se viničarji zavedajo važnosti svoje stanovske organizacije, nastopajo ob takih prilikah enotno in žanjejo tudi uspehe. Ko bi se naši viničarji povsod tega zavedali, bi bilo mnogo manj trenj in sporov z vinogradniki, mnogo manj preganjanj viničarjev, ki se bore za svoje pravice, katerih preganjanja imajo na vesti v prvi vrsti tisti viničarji, ki v svoji zaslepljenosti in neslogi in omalovaževanju do svoje stanovske organizacije, ovirajo drugim kakor samim sebi — pot v boljšo bodočnost. Povsod tam, kjer bodo viničarji v službi enega gospodarja nastopili pri pogajanjih (Nadaljev. na 4. str.!)

do zaslužka 1000 din . . .	15%
do zaslužka 2000 din . . .	12%
nač 2000 din . . .	10%

Naš zastopnik je še poudaril, naj vendar enkrat že preneha tisto sovraštvo, ki ga imajo zlasti do zelenih in ga izkažejo s tem, da nam trgajo plakate in sploh ovirajo naše gibanje. Predsednik in tajnik

Slučaj Cvetič

V tovarni perila Cvetič Janez v Murski Soboti je zaposlenih okoli 170 žensk, ki jih kot šivilje, likarice in podobno moremo prištevati med kvalificirane delavke.

Po podatkih in točnih ugotovitvah se v tej tovarni ne drži 8 urni delovni čas, nadurno delo se ne plačuje s 50 odstotnim poviškom, tovarna nima za izvrševanje nadurnega dela predpisanega obratnega odobrenja in ne izglasovanega od delavstva samega. Dela se tudi med odmorom, ko imajo delavke použiti svojo hrano. Delo za čiščenje strojev se ne plačuje, kakor se ne plača tudi čas za čakanje na delo ali v slučajih pokvarjenosti strojev. Kazni se odmerjajo tako, da se za vsako malenkost odtegne od cele storitve, čeprav dostokrat to ni krivda delavke, ako se kakšen komad pokvari. Za izplačevanje za služka pa obstoja tu poseben in edinstven sistem. Delavke morajo redno svoj 14-dnevni zaslužek puščati tovarnarju. Ako n. pr. delajo celi mesec, dobe izplačano samo za prvih 14 dni. Ako pa delavka kateri dan izostane, morda radi bolezni, tedaj mora od tistega dne, ko je ponovno nastopila delo, zopet celi mesec delati, da potem ob koncu itega dobi izplačano samo za 14 dni. Obrtni zakon v slučajih nujnih zadržkov od dela se ne izvaja. Nasprotno so se dogodili slučajji, da se je delavki za zamujeni čas po nujnem zdržku od dela, odtegnilo namesto doplačila. V tovarni je sicer nabit poslovni red, toda praksa z delavstvom je vse drugačna, kakor pa to določa naša delavska pravno-varstvena zakonodaja.

Sile v tovarni proti ZZZ

Tedaj je po vsem tem razumljivo, zakaj obstoje v tovarni tiste sile, ki ne bi rade dopustile svobode organiziranja v Zvezi združenih delavcev. Ker se bojijo poseganja v te svojevrstne in nezakonite delovne razmere. Vsekakor pa imamo tu svoje organizirane delavke. Večji bo pritisk, tem večji bo naš odpor. Letos so bile izvoljene na naši listi delavske obratne zaupnice. Ker se volitev samih ni moglo preprečiti, so se pa te sile toliko bolj zagnale sedaj proti izvoljenim delavskim obratnim zaupnicam. Prvotno so menda mislili, da iz tega nič ne bo. Ko pa so zaupnice dobile svoje legitimacije, ko se je videlo, da naša stvar vključ vsem oviram gre svojo pravo pot in da bi se že kmalu moglo tu posvetiti v delovne razmere, je nastal kar cel vihar proti obratnim zaupnicam.

Dne 22. novembra ob pol 14. uri je v tovarni izbruhnila stavka. To se je zgodilo tako: Že prejšnji dan je bil dan k temu znak, ko je med odmorom znana delavka imela naročen in naučen govornik na delavke, v katerem je smešila delavsko strokovno organizacijo in tudi svojo sodelavko, starešinko delavskih obratnih zaupnic. Kar pa ta ni znala sama izraziti se, ji je pomagala predelavka. Na dan stavke pred njenim izbruhom je ravno ista predelavka tečala od delavke do delavke med delom in delavke pripravljala za stavko. Izdana je bila parola: ako se ne odstranijo iz tovarne sedanje delavske obratne zaupnice, pa bo delo v zimskem času za dva meseca počivalo. Zakaj bi zaradi teh nekaj zaupnic trpele vse delavke? Imamo priče in dokaze, da se je vse to pripravljalo načrtno od strani tovarne, ko se je reklo: »Vi delavke jih lahko odstranite in vržete, jaz pa jih ne smem, ker bom kaznovan.« Zato je bilo potrebno to stavko provocirati, delavke, zlasti neorganizirane, pa za to pridobiti.

Stavka odkod?

Ko je nastala stavka in ko so se vse nahujskane delavke zbrale v tovarni na skupnem prostoru, je prišla ga. Cvetičeva, žena tovarnarja v spremstvu svoje knjigovodkinje ter zaukazala: »Zaupnice naprej!« Ko so, te prišle, je obrnjena proti stavkujočim delavkam iste vprašala, kaj zahtevajo. Znana delavka, ki so jo seveda prav tako poprej naučili, je kakor v imenu vseh stavkujočih rekla: »Zahtevamo takojšnji odpust in odstranitev zaupnic iz tovarne. Ne primemo prej za delo, dokler zaupnice ne zapuste tovarne.« Na to se

(Nadaljev. s 3. str.!)

enotno, jim bo nova uredba prinesla izdatno zboljšanje njihovega položaja.

Prepričani smo, da radi tega ga. De Senibus kakor tudi noben drugi vinogradnik ne bo prišel na kant, če je obenem dober in napreden gospodar. Kdor pa je zapravljevec ter malomarnež, mu ne bo nič pomagalo, če bodo tudi njegovi viničarji delali popolnoma zastoj, kakor tudi si noben zapravljevi viničar ne bo izboljšal svojega položaja, pa če bo tudi zaslužil dnevno 100 din.

je pojavil sam tovarnar g. Cvetič in z njim še njegov advokat. Začelo se je nekakšno posredovanje. Pri tem se je zahtevalo celo, da naj obratne zaupnice svoje tovarišice zapelje v stavko, prosili odpuščanja, zato ker so obratne zaupnice in njihove zakonite predstavnice. To celo na kolenih bi naj prosile. Vemo, prav točno vemo, kdo je pravzaprav tu užaljen, da so se izvolile delavske obratne zaupnice. Dotični pa sam osebno s svojim obrazom ni upal na plan, ker mu to preprečuje zakon, česar se sicer zaveda, toda v daleč premajhni meri. Prizadete obratne zaupnice so bile vse iz sebe, so jokale in ena je res v tej zmedbi se tako daleč uklonila, da je res na kolenih prosila odpuščanja.

Zaupnice so poklicali v pisarno podjetja in so jih tam tudi za 14 dni kot odpuščene, takoj izplačali. V pisarni se je od njih zahtevalo, naj odložijo svoje zaupniške legitimacije in s tem tudi svoje mandate. Neki gospod je celo grozil, ako tega ne store prostovoljno, da se jih bo v to prisililo. Vendar pa so ženske obdržale vsekakor toliko prisotnosti duha, da od mandator niso hotele odstopiti, legitimacij pa ne odložiti. In ravno v tem trenutku so zmogale in svojo borbo častno obdržale. To v večno sramoto vsem tistim, ki so se predrznili na tako ogaben način kršiti osnovne in zakonite delavske pravice ter nastopiti proti ustanovi delavskih obratnih zaupnikov. Ta škandal ni vzmernil samo delavstva Cvetičeve tovarne, marveč vso širšo javnost Prekmurja. Vse se je zgrajalo nad takim početjem v ubogimi delavkami, ki pač za skorjico trdega črnega kruha storijo vse. Če treba tudi pokleknejo in poljubijo »knuto« s katero bi se jih potem pretepalo. Če se je ta komedija z ubogim delavstvom porodila v glavi kak-

šnega inteligenta iz Cvetičeve okolice, potem ta ni vreden, da bi se imenovalo tudi z najgršim imenom in da bi se ga sploh smatralo v današnjih časih kot člana človeške družbe. Ni dovolj, da morajo delavke delati za nizko mezdo, potem jih je treba še pritiskati z najhujšim nasiljem, kar jih moderni kapitalizem v takih prilikah sploh zmore in pozna.

ZZD je udarna

Videli pa so, da se z Zvezo združenih delavcev ne da igrčkati. Mi nismo to, kar so bili marksisti, ko so svoj čas v tej tovarni tudi poskušali svojo organizacijo. Mi smo silnejši in udarnejši od njih zato, ker smo krščanska delavska strokovna organizacija. Naša ideja temelji na večnih božjih zapovedih, še poleg obstoječe zakonodaje človeške družbe in državne tvorbe. Tu smo nepremagljivi in vemo, da je pravična stvar še vedno zmogavala nad krivico in nasiljem, tako bo tudi v tej tovarni. G. Cvetiču, njegovim predelavkam in vsem, ki so pripomogli do te nahujskane in zakonito nedovoljene stavke pa povemo, da so se z izigravanjem delavk proti njihovim obratnim zaupnicam pošteno zmotili in da jih bo »ljudska sodba kot božja sodba« še prej dosegla, kakor to sami pričakujejo. Poleg tega, kar bo za te grobe kršitve javnega reda in mira in zakonitih delavskih pravic storila še državna oblast.

Naš odpor

Po zbranjem obtežilnem materialu in po verodostojnih pričah o pravih krivicah te stavke in o preganjanju delavskih obratnih zaupnic v tej tovarni, je strokovni taj-

Svet v frontah

FINSKA — SOVJETSKA RUSIJA

Dobili smo novo vojno. Dne 30. novembra je Sovjetska Rusija nenapovedano vdrla na Finsko in je njeno letalstvo kar na lepem začelo bombardirati mirna, neutrjena finska mesta. Finska, ki šteje samo 4 milijone prebivalcev, se brani, kolikor se more proti napadalcu, ki ima 180 milijonov ljudi. Je to borba palčka proti velikanu, ki je po vsem omikanem svetu vzbudila globoko sočustvovanje s finskim narodom ter dvignila iskreno ogorčenje proti nasilstvu boljševizma.

Sovjetski napad na Finsko je samo člen v verigi dogodkov, ki so vsi v zvezi z nemško-sovjetsko prijateljsko pogodbo. Takrat, dne 26. avgusta 1939, sta Nemčija in Sovjetska Rusija podpisali pakt, v katerem sta si med seboj razdelili vplivna območja na vzhodu Evrope. Nemčija do te meje, od tam naprej pa Sovjetska Rusija. Tako se je glasila pogodba. Cela vrsta dogodkov nam pravi, kje teče tista meja. Poljska je že razdeljena med obe zaveznici. Polovico Nemčiji, polovico Sovjetiji. Baltiške države so pod Sovjetsko Rusijo in so se morali od tamkaj izseliti vsi Nemci. Tudi Finska spada pod sovjetsko vplivno območje, kajti Nemčija ne samo, da ni nič storila, da bi rešila Finsko, s katero so jo do sedaj vezale prijateljske vezi, ampak je njeno časopisje odkritosrčno pisalo, da ima Sovjetska Rusija pravico do tega, kar je od Finske zahtevala.

ŠVEDSKA — NORVEŠKA

Na severu ostaneta sedaj še dve nevtralnici državi, Švedska in Norveška, od katerih ima Švedska neugoden položaj, ker je napram velikemu morju zaprta. Švedska ima pa veliko železa. V prihodnjih tednih ali mesecih bomo videli, če si Sovjetska Rusija prisvaja tudi vpliv nad Švedsko, ali če je švedsko ozemlje prištetu k nemškemu vplivnemu območju. V slednjem primeru bomo gotovo še doživeli, da bo Nemčija hotela od Švedske vso železno rudo in bodo nastale nove zmede, ako bi Švedska rekla, da ne.

TURČIJA - BOLGARIJA - ROMUNIJA

Zakaj je Sovjetska Rusija tako pohitelja, da si podjarmi še Finsko in uveljavi svoj vpliv na vsem ožemlju, koder ji je pakt z Nemčijo prisodil vplivno moč? Zato, da bi mogla potem iti proti južnovzhodni Evropi in tudi tamkaj spraviti pod sebe tista ozemlja, koder naj po besedi pakta z Nemčijo, seže sovjetski vpliv. Katere so te dežele, danes še ne vemo, razven držav, ki imajo svojo obalo na Črnem morju. Glede teh je gotovo, da je Nemčija Sovjetiji priznala svobodno roko. In Sovjetija je tudi že napravila poskuse v tem smislu, toda dokler je bila zaposlena na severu, na jugu ni mogla delati s polno paro. Poskus, spraviti Turčijo pod svoj vpliv, se je izjalovil. Poskus, spraviti

nik ZZD tov. Rozman Peter dne 27. 11. t. l. predložil sreskemu načelstvu v Murski Soboti, katero je takoj poklicalo g. Cvetiča k razpravi. Navzoč je bil tudi referent Delavske zbornice tov. Preželj in delavske obratne zaupnice. Tovarnar se je izgovarjal in izvijal na vse načine, da on o stavki nič ni vedel, da organizaciji ZZD ne nasprotuje, kakor tudi ne ustanovi delavskih obratnih zaupnikov itd. Takoj pa se je vdal in podpisal sporazum, po katerem:

Naš uspeh

1. Sprejmejo takoj v zaposlitev nazaj vse odpuščene obratne zaupnice. Izplačilo, ki so ga sprejele za 14 dnevno odpoved, bo smatral kot nekaj predujem, ki ga bo šele v letu 1940 po obrokih nazaj dobival.

2. Organiziranju delavk v Zvezi združenih delavcev ne bo delal nobenih ovir, kakor bo prepovedal tudi drugim delavkam in predelavkam, da bi take ovire delale v njegovem imenu. Tozadevno izjavo bo dal razglasiti pisмено v svoji tovarni na razglasni deski.

3. V svrhu ureditve delovnih in mezdnih pogojev v tovarni, bo Zveza združenih delavcev v najkrajšem času predložila predlog kolektivne pogodbe, glede katere je podjetnik voljan se pogajati.

Tako se je vsa igra spremenila v blamažo tistim, ki so nastopili prikrito, ali odkrito, proti našim obratnim zaupnicam in s tem proti ZZD. Položaj se je radi nedovoljenega in nezakonitega postopanja spremenil popolnoma v našo korist. V tej igri za delavsko pravdo se je zadeva tako zasukala, da danes (mi preganjani) držimo v rokah vse štiri »adute« in magari sto advokatov ne more več temu od pomoči. Živela borba, delavska pravica in naša organizacija Zveza združenih delavcev!

jem tisku ponovno poudarila, da se v Podonavju in na Balkanu ne sme nič zgoditi brez nje, še manj pa proti nje, in da je pripravljena z vso svojo oboroženo silo nastopiti proti vsakemu poskusu Sovjetske Rusije, da bi svojo vplivno moč razširila čez meje, ki jih je trenutno dosegla. A tudi veselili Francija in Anglija imata tukaj lahek dostop, saj sta s Turčijo celo zaveznici in saj imata glede sovjetskih težej iste cilje, kakor Italija.

NEMČIJA — ANGLIJA — FRANCIJA

Na bojiščih se ni zgodilo nič posebnega. Tudi letalski boji so bili neznatni. Na morju je bilo spet nekaj žrtve pomorskih min. Zaostrila se je le gospodarska vojna. Anglija in Francija sta namreč kot odgovor na nemško borbo z minami in podmornicami odgovorili z novim ukrepom. Doslej je bil namreč od njiju onemogočen vsak pomorski promet z Nemčijo, v kolikor tiče uvoza. Nemčija je še vedno lahko svobodno izvažala. Odslej velja zapora tudi za nemški izvoz in je udarec, ki je s tem zadel nemško gospodarstvo, izredno hud.

Domače novice

PROTI NAVIJANJU CEN

Naša vlada se je borila z vprašanji gospodarskega značaja in je posvetila posebno pozornost vprašanju cen, ki je postalo zlasti pereče zaradi izrednih gospodarskih razmer, ki so zavladale na svetu in ki vplivajo tudi na gospodarske razmere pri nas. Med drugim je bilo sklenjeno, da bo vlada izdala odločne ukrepe proti vsem pojavom špekulacije in da bo vse takšne pojave zadržala v kali. Zaradi tega je bilo sklenjeno, da bodo minister za socialno skrbstvo in ljudsko zdravje ter trgovinski in notranji minister sporazumno izdali potrebne ukrepe.

PRENOS KOMPETENC

Vse naše notranje politično življenje je v zadnjem času v znamenju napete živahnosti, ki je imela svoj začetek v znanem nižkem sestanku Cvetkovića, dr. Korošca in dr. Mačka. Vsa politična javnost je niškemu sestanku pripisala največjo važnost.

Prvi rezultati teh razgovorov so bili v Belgradu potem sestanki tako imenovane političnega odbora ministrov, na katerih so se uredila vprašanja za čimprejšnji prenos poslov na banovino Hrvatsko s še preostalih resorov.

Hrvati prenos poslov s centralne vlade na svojo banovino pospešujejo zato, da bi se čim prej lahko lotili reševanja vprašanja avtonomnih financ za banovino Hrvatsko. Razen tega pa leži pred njo še cela vrsta vprašanj predvsem gospodar-

skega in socialnega značaja. Da bi vlada mogla to delo čimprej rešiti, je iz svoje sredine izvolila poseben odbor za proučevanje gospodarskih in socialnih vprašanj. V tem odboru je tudi minister dr. Krek.

VOLILNI ZAKON

Nekateri člani vlade so mnenja, da je treba politično zakonodajo, v katero spadajo predvsem zakon o volitvi narodnih poslancev, o tisku in o društvi, čimprej izdati. Nekateri politični krogi so ta vladni sklep razumeli tako, da se naj takoj po zakonitvi volivnega zakona izvrše tudi poslaniške volitve. Dobro poučeni politični krogi pa poudarjajo, da sam volivni zakon še nikakor ne pomeni, da bi se takoj nato lahko že pričelo pravo volivno gibanje, ker je razpis volitev predvsem odvisen od hitrejšega ali pa počasnejšega razvoja notranje politične situacije in pa seveda od zunanje-političnega položaja. Gotovo je samo to, da bo vlada svojo obljubo, ki jo je dala ob svojem nastopu, v pogledu demokratizacije notranje političnega življenja, v polni meri izpolnila in bo poslaniške volitve razpisala takoj, kakor hitro bo po njeni oceni nastopilo tako stanje, ki bo tudi v državnem interesu dopuščalo poslanske volitve.

Kamniško okrožje

Kakor je bilo že javljeno, se vrši prihodnja okrožna seja v nedeljo ob 1/2. dopoldne pri g. Repanšku, Homec.